

ВИСНОВОК

Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ді Тяньчао **«Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів»** подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка, за спеціальністю – 011 Освітні, педагогічні науки.

Актуальність теми дослідження. У дисертації представлено теоретичне обґрунтування і запропоновано стратегію розв'язання актуальної науково-педагогічної проблеми формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів через реалізацію авторської методики. Актуальність теми дослідження зумовлена інтенсифікацією полікультурних процесів в умовах соціо-культурної, економічної та інформаційної глобалізації, що супроводжується розширенням міжкультурної взаємодії і визначає необхідність формування у молоді здатності до толерантного співіснування в поліетнічному середовищі.

Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (державний реєстраційний номер: 0120U002017).

Дисертант визначив, що сучасне українське суспільство знаходиться у стані активної трансформації, що зумовлено соціальними, економічними та культурними змінами. Інтенсифікація полікультурних процесів, глобалізація та розширення міжкультурної взаємодії визначають необхідність формування у молоді здатності до толерантного співіснування в поліетнічному середовищі. У цьому контексті значною мірою зростає роль освіти як інструменту етнокультурного виховання, орієнтованого на збереження та розвиток національної самобутності, гармонізацію міжкультурних відносин і запобігання конфліктам. Відповідно, особливого значення набуває сфера мистецької освіти, яка покликана не лише зберігати національну культурну спадщину, а й інтегрувати її в глобальний простір. Зазначено, що формування етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів, зокрема засобами музики для ударних інструментів, потребує системного теоретико-методологічного обґрунтування формувальної стратегії, яка покликана долати існуючі суперечності між зростанням потреби в адаптації освітнього процесу до умов поліетнічного середовища, де етнокультурна компетентність є основою ефективної міжкультурної комунікації, та відсутністю науково-обґрунтованих підходів до інтеграції музики для ударних інструментів у зміст мистецької освіти як ресурсу формування етнокультурної компетентності.

Наявність виявлених суперечностей дозволило визначити мету дослідження, яка полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Об'єктом дослідження визначено професійну підготовку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Предметом дослідження – методичне забезпечення формування етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів на основі музики для ударних інструментів.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, та їх достовірність зумовлені методологічною основою дослідження, яку складають концептуальні положення в галузі філософії, естетики, етики, культурології, психології, мистецької педагогіки, у яких осмислюються сутність музичного мистецтва як засобу духовного зростання особистості, своєрідність художнього мислення і етнічної ментальності, розвитку чуттєвого сприйняття музики, спрямованого на розуміння її культурних коренів, що відкриває перспективи для виховання творчої особистості, здатної втілювати етнічні образи у сучасному контексті, зберігаючи при цьому автентичність традиційних форм. Запропоновано низку науково-методологічних підходів щодо формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, ефективних у контексті роботи, з урахуванням основних атрибутивних характеристик всіх компонентів досліджуваного феномену: аксіологічний підхід (забезпечує формування емоційно-ціннісних переживань і ціннісного ставлення до музики для ударних інструментів, як носія культурних кодів і традицій); компетентнісний підхід (формує у здобувачів вищої освіти здатність поєднувати теоретичні знання із практичними навичками, інтегруючи професійну майстерність із міжкультурною взаємодією); герменевтичний підхід (сприяє формуванню здатності до творчої інтерпретації музики для ударних інструментів у контексті культурних традицій); творчо-діяльнісний підхід (забезпечує гармонійне поєднання теоретичного знання й практичної діяльності, розкриваючи творчий потенціал студентів).

Обґрунтовано компонентну структуру етнокультурної компетентності особистості в контексті професійного розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів. Означена компонентна структура складається з чотирьох компонентів: особистісно-аксіологічного (ціннісне ставлення до культурної спадщини, глибоке осмислення її значення, толерантність); когнітивно-технологічного (оволодіння системними знаннями про музичні традиції різних народів, навичками аналізу та інтерпретації музичних творів, інтеграція інноваційних педагогічних технологій в освітній процес); комунікативно-інтерпретаційного (здатність до міжкультурної комунікації та творчої інтерпретації музичних творів у контексті етнокультурного діалогу); рефлексивно-інноваційного (усвідомлений аналіз і вдосконалення власної діяльності, інтеграція інновацій у процес збереження та популяризації етнічної музики).

На основі означених підходів виокремлено художньо-педагогічні принципи організації формувальних процедур: принцип полікультурної гармонії (акцентує увагу на інтеграції різноманітних культур у музичну освіту), принцип духовно-ціннісного занурення (спрямований на глибоке розуміння етнічної символіки музичних творів), принцип інтеграції раціонального й емоційного (сприяє досягненню синергійного ефекту в осягненні художнього змісту музики), принцип культурної диверсивності (стимулює розуміння культурного різноманіття та його інтеграцію в професійну діяльність), принцип інтерактивного музикування (сприяє активній участі студентів у творчих практиках з метою формування професійної і особистісної самобутності).

На основі зазначених підходів і принципів розроблено педагогічні умови формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Такими педагогічними умовами є: стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, активізація набуття і систематизації етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології, набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище, забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу.

Для проведення констатувального експерименту з метою виявлення стану сформованості етнокультурної компетентності особистості розроблено критеріальний апарат, спрямований на оцінювання рівнів прояву досліджуваного феномену відповідно до змісту його структурних компонентів. Особистісно-аксіологічному компоненту відповідав *ціннісно-потребовий критерій*, який дозволяє дослідити ступень стійкості інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур, а також ступінь усталеності аксіологічної установки реципієнта та його емоційної залученості в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес; когнітивно-технологічному компоненту відповідав *знаннево-операційний критерій*, покликаний оцінити міру обізнаності в національних музичних традиціях та розуміння специфіки етнічної музики різних народів, а також ступінь володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах; комунікативно-інтерпретаційний компонент діагностувався за допомогою концептуально-виражального критерію, який відображає ступінь оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору, а також ступінь володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними, гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства; рефлексивно-інноваційному компоненту відповідав регулятивно-інтерактивний критерій, спрямований на діагностування ступеню об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів, а також міри активності та доречності впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій.

Формувальний етап експерименту передбачав упровадження спеціально організованих методів, і був умовно розподілений на чотири етапи. Етап ціннісного осмислення орієнтований на формування стійкого інтересу студентів до етнічної метро-ритмічної специфіки та стилістики музики для ударних інструментів через емоційне занурення і культурну інтеграцію (методи: Ритмічний міст пам'яті, Аудіовізуальна експедиція, Ритм-каркас етнокоду); етап накопичення інформаційної бази та її практичної імплементації спрямований на забезпечення систематизації отриманих етнокультурних знань, активізація їх засвоєння та практичне застосування у процесі міжкультурної комунікації (методи: Інтерактивна лекція, Культурний ритм-квіз, Інтерактивний етномузичний марафон); етап набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду спрямований на формування здатності студентів до творчого переосмислення музичних творів із врахуванням їхнього культурного контексту, а також розвиток виконавських навичок, що дозволяють втілювати етностильові особливості музики для ударних інструментів

(методи: створення етномузичних лабіринтів, культурно-ритмічних діалогів); етап творчої адаптації спрямований на формування у студентів здатності до індивідуальної та творчої самореалізації в процесі інтеграції етнокультурного контенту в їхню професійну діяльність (методи: ритмічний етностильовий конструктор, етнокультурний імпровізаційний діалог)

За результатами кінцевого діагностування рівня сформованості етнокультурної компетентності у респондентів експериментальної та контрольної груп на завершальному етапі формувального експерименту було встановлено, що показники в експериментальній групі значно зросли порівняно з результатами респондентів контрольної групи.

Зокрема, за високим аналітично-творчим рівнем результати респондентів в експериментальній групі зросли на 13,2 %, тоді як у контрольній групі — на 3,3 %; за середнім активізаційно-опосередкованим рівнем кількість учасників у ЕГ збільшилася на 26,4 %, у КГ — лише на 2,3 %. На низькому пасивно-інертному рівні в ЕГ кількість студентів зменшилася на 20,9 %, а в КГ — лише на 3,1 %, що дало різницю 17,8 %. За індіферентним рівнем в ЕГ залишилося лише 10,4 %, а в КГ їх кількість знизилася на 2,6 %, що означає різницю 13,9 % на користь ЕГ. Отримані результати підтверджують ефективність запропонованої поетапної методики. Перевірка здійснювалася за допомогою критерію кутового перетворення Фішера, і проведені розрахунки показали значущу різницю між кутами вибірок, що підтвердило ефективність розробленої авторської методики формування етнокультурної компетентності на основі музики для ударних інструментів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*: здійснено дослідження проблематики етнокультурної компетентності особистості у вимірі музики для ударних інструментів як унікального засобу інтеграції етнічних традицій, що поєднує ритмічні, символічні та семантичні аспекти культурної спадщини, спрямованих на формування ціннісного ставлення до багатокультурності, а також розвиток професійних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва; визначено сутність етнокультурної компетентності особистості як інтегрального особистісно-професійного феномену, що відображає здатність особистості застосовувати знання, вміння та ціннісні орієнтації, пов'язані з різними культурними традиціями, для свідомого осмислення, творчої інтерпретації, глибокого розуміння й адаптації музичного репертуару та методів мистецького навчання до потреб сучасного суспільства в умовах міжкультурної взаємодії, забезпечуючи гармонійне поєднання професійної майстерності, комунікативної чутливості та емоційної залученості з метою сприяння формуванню толерантності, духовного збагачення, усвідомлення культурного різноманіття й створення умов для міжкультурного діалогу та збереження музичної спадщини різних народів; змодельовано *компонентну структуру* досліджуваного феномену, яка містить чотири компоненти: особистісно-аксіологічний (зумовлює ціннісне ставлення до культурної спадщини, сприяє глибокому осмисленню її значення та вихованню толерантності), когнітивно-технологічний (забезпечує оволодіння знаннями про музичні традиції різних народів, навичками аналізу та інтерпретації музичних творів, а також інтеграцію інноваційних педагогічних технологій у процес навчання), комунікативно-інтерпретаційний (орієнтований на розвиток здатності до міжкультурної комунікації та творчої інтерпретації музичних творів у контексті етнокультурного діалогу), рефлексивно-інноваційний (спрямований на аналіз і

вдосконалення виконавської діяльності, а також інтеграцію інновацій у збереження та популяризацію етнічної музики); запропоновано *методологічну стратегію* на засадах поєднання засад аксіологічного, компетентнісного, герменевтичного і творчо-діяльнісного наукових підходів, обґрунтовано комплекс *художньо-педагогічних принципів*, релевантних для дослідження (полікультурної гармонії, духовно-ціннісного занурення, інтеграції раціонального та емоційного, контекстного моделювання, діалогічної інтерпретації, культурної диверсивності, інтерактивного музикування, емоційно-ритмічного самопрояву); розроблено *методику* формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, яка має в основі комплекс *педагогічних умов*: (стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних ІКТ, набуття і систематизація етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології, набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище, забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу), та *методів*: (ритм-каркас етнокоду, культурний ритм-квіз, інтерактивні музичні лабіринти, етнокультурний імпровізаційний діалог, тощо), застосування яких здійснюється відповідно до чотирьох спеціально організованих етапів (ціннісного осмислення, накопичення і практичної імплементації інформаційної бази, набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду, творчої адаптації); розроблено *критерії*: ціннісно-потребовий, знанієво-операційний, концептуально-виражальний, регулятивно-інтерактивний та відповідні показники, необхідні для встановлення рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості. Уточнено: сутність понять етнокультура, концепція ціннісно-емоційного ставлення в підготовці здобувачів мистецької освіти, специфіку інтерпретаційно-емоційних зв'язків між ритмом і культурними традиціями, які впливають на формування етнокультурної компетентності подальшого розвитку набули: компетентнісна парадигма мистецької освіти, використання розвивального потенціалу музики для ударних інструментів.

Практична значущість отриманих результатів дослідження визначається тим, що вони можуть бути запроваджені у процес підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва за спеціальностями 025 Музичне мистецтво та 014 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво). Результати дослідження можуть бути використані у межах методичної та творчо-виконавської підготовки здобувачів вищої освіти за вказаними спеціальностями. Запропоновані в роботі принципи та методи сприяють загальному особистісному становленню майбутніх учителів музичного мистецтва і викладачів мистецьких дисциплін, отже можуть використовуватися у педагогічній практиці та різних видах творчо-розвивальної і художньо-проектувальної діяльності здобувачів. Також практичне значення мають розроблені критерії та показники етнокультурної компетентності, які можна використовувати в процесі діагностики елементів професійної компетентності студентів.

Достовірність результатів дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю вихідних положень роботи, різноманітням заповіданих діагностичних методів, меті і завданням дослідження, застосованими методами математичної статистики, які слугували інструментами кількісного аналізу даних,

діагностичних зрізів, отриманих у процесі формувального експерименту, їх узагальненню і інтерпретації.

Матеріали дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», довідка № 3117/24 від 27.12.2024.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях. Основні положення, результати і висновки дисертаційного дослідження висвітлено у 6 науково-методичних публікаціях автора (1 – у співавторстві), з них: 3 – у фахових наукових виданнях України, 3 – апробаційного характеру.

Особистий внесок здобувача в роботі, написаній у співавторстві, полягає у визначенні сутності, змісту і функцій етнокультурної компетентності особистості.

Під час обговорення було висловлено такі зауваження:

1. У дисертаційному дослідженні надано коректне обґрунтування компонентної структури досліджуваного феномену, разом з тим, варто пояснити докладніше сутність комунікативно-інтерпретаційного компоненту у контексті етнокультурного діалогу.
2. У дослідженні критерії та показники подано у загальному вигляді, що унеможливує розуміння їх співвідношення з відповідними компонентами. Варто детальніше обґрунтувати критеріальний апарат дослідження.
3. У тексті дисертації бракує прикладів щодо застосованого під час експериментальної роботи музичного репертуару. Рекомендуємо включити перелік музичних творів або етнічних композицій, що використовувалися під час експериментальної роботи. Показати, як саме конкретні твори сприяли розвитку необхідних музичних навичок, взаємодії з культурними традиціями та формуванню етнокультурної компетентності.
4. Зміст додатків може бути розширений також наочним матеріалом, що ілюструє процеси роботи на різних етапах дослідження чи виконання творчих проєктів, про які йдеться в тексті дисертації.
5. Робота не позбавлена певних граматичних недоліків у викладі тексту.

Дослідження Ді Тяньчао є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням. Текст дисертації написаний в науковому стилі, але має деякі орфографічні помилки, які треба виправити.

ВИСНОВОК

У дисертаційному дослідженні Ді Тяньчао «**Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів**» представлено теоретичне узагальнення, та обґрунтування вирішення проблеми етнокультурної компетентності особистості за авторською методикою. Ця методика може бути запроваджувана під час підготовки майбутніх викладачів музичних шкіл, коледжів, закладів вищої освіти мистецького профілю.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, розв'язано поставлені завдання, основні положення дисертації мають наукову новизну, теоретичну, практичну значущість. Обсяг і структура відповідає вимогам, що сформульовані відповідно до дисертацій на ступінь доктора філософії. Зміст, сутність методичного контенту дисертації повністю відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Результати дисертації пройшли апробацію на 2 Міжнародних конференціях;

основні положення відображено у 6 публікаціях, із них 3 статті опубліковані в наукових фахових виданнях України, та 3 – апробаційного характеру. Статті написані українською та англійською мовами.

Дисертація Ді Тяньчао «Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів» подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням; за новизною постановки проблеми та її розв'язанням, практичною значущістю відповідає вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи, про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, №44.

Дисертація Ді Тяньчао обговорювалася 07.01.2025 р., протокол №8 на розширеному засіданні кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». За результатами обговорення прийнято рішення рекомендувати дисертацію Ді Тяньчао до захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Головуюча на засіданні фахового семінару:

Професор кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»,
доктор педагогічних наук, професор

Галина НІКОЛАЇ

Експерти:

Професор кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»,
доктор педагогічних наук, професор

Олена РЕБРОВА

Доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»,
кандидат педагогічних наук, завідувач
кафедри музично-інструментальної підготовки

Марина ДЕМИДОВА

Учений секретар
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва
і хореографії

